

Mester Zoltán

Cselló és kereszt

Szeretem a dolgokat halogatni, különösképpen azokat, amelyek érzékenyen érintenek. Valami hanyag flegmaság ez, ahogy átadom magam a mindent elöntő métélynek, és egymás után készítek vadabbnál-vadabb kényszerképzeteket, amelyek aztán rátelepszenek minden gondolatomra, minden percmre és egészen addig hagyom magam ebben a bódult fásultságban, amíg már aludni sem tudok. Akkor aztán előszedem újra, százszor átrágom magam a tényeken, a pro és kontra érveken, mígnem megnyugtatom zsidobongó agyamat valami átlátszó, és röhejes elmélettel. Persze ezt én sem gondolom komolyan, az igazán nagy feladat az önámítás elsajátítása. A végén úgyis minden megoldódik magától, és ez nem közhely.

Öt éves lehettem, a németek már kitakarodtak az országból, az oroszok meg éppen berendezkedtek a hosszú távú vendégségre, de ezt akkor még senki sem sejtette, legalábbis a felnőttek bizakodó arcát, és az arcokon elterpeszkedő nyájas, *ennél rosszabb már nem lehet* gesztusokat elnézve, akkor erre nem gondolt senki. Számomra izgalmasak voltak a sápadt, pattogó és parancsoló hangú német katonákat felváltó, kipirosodott, majdnem horvátul beszélő ruszki *szoldátok*, meg a magukkal hozott halandzsa nyelvük. Ez az egész háború-dolog nem tudott megmatni. Ez valószínűleg előrelátó nagyapámnak volt köszönhető, aki kérhetetlen szigorával mindenkitől megkövetelte, legyen az rokon, vagy katona, hogy a házban, előttünk háborúról egy szó sem eshet. Egyszer fordult elő, és ez az egyetlen emlékem, amikor láttam nagyapát őrjöngeni, amikor egy távoli rokon, aki nyugatra próbált szökni, még a hátráló német sereg előtt, megjelent nálunk, koszosan és sárosan. Nagyanyám leültette a konyhában, levest tett elé, talán biztató híreket várva, kihasználva az alkalmat, hogy a ház ura nincs jelen, mire az sietősen, anélkül, hogy a kalapját levette volna, bekanalazta az egésztestet. Mi a kemence előtt kuporogtunk, jólesett a meleg, a nélkülözésben, melynek hála a vártnál korábban kiütközött rajtam a falubéli horvátok éles arcvonása, és így nyughatatlan tekintetem most koraérett, és zavarba ejtő keretet kapott. Nagyapám későn ért haza, kertek alól, a folyó felől, földre szegezte a szeméit, ahogy betolta a megkopott konyhaajtót. Megtorpant, először ránézett a váratlan vendégre, majd ránk, fújtatott, mint egy bika, felrántotta a rokont, a ruhájánál fogva, és kiráncigálta az udvarra. Még hallottuk a szitkozódásait, aztán nagyanyám beteretelt minket a szobába, ágyba parancsolt mindenkit, elfújta a gyertyát, és ő is lefeküdt. Egész éjjel sírt.

Nóra megint felkeltett, hogy nem tud tőlem aludni. Azt mondja, beszélek álomban, és olyan erővel kapaszkodok alvás közben a bal mellébe, hogy minduntalan megkíván, és különben sem tud mit kezdeni az elharapózó lila foltokkal. Szigorúan néz rám, én lesütöm a szemem, aztán megint kinevet. Mindig ez van. Az egyetlen nő, aki zavarba tud hozni. Ahogy nevet, hajának karcos, külön életet élő tincsei rázkódnak, mintha azok is rajtam gúnyolódnának. Ez rögtön eszembe juttatja, hogy mennem kellene, mint mindig, de maradni fogok, mint mindig. Enyhe émelygés után legyűröm a lelkiismeretemet. Akkor a legszebb, mikor keni a lábát. A vörös, keleties hangulatot és illatokat árasztó selyemnadrágját combig feltűri, és a meztelen lábát újra és újra, kínzó lassúsággal és alaposággal végigsimítja. Sosem viseltem el apró szertartásai közül ezt, a legbosszantóbbat, mígnem egyszer rájöttem a titkára. Cselló. Hajtincsei ráomlanak a vállára, teljesen kilúdbőrözik a keze, és ő, valami néma dallamra, egy istenkáromló harmóniára, résnyre szűkölt szemhéjakkal, hullámszik, és lebeg, én meg teljesen belefeledkeztem, már hallani véltem a cselló egyre erősödő és a túlfűtött szobát egyre jobban betöltő páráját, ahogy óvatosan alám nyúl, betérít, lekúszik a torkomban. Felráz a hirtelen csók, és a kacagása.

A falu úgynevezett *krobóttelepén* laktunk. Nálunk így hívták a horvátokat. Azt hiszem, nem volt ebben semmi gúny, vagy lenézés, egyszerűen a szokásjog, meg a sors úgy hozta, hogy a betelepülő horvátok egy domboldalra építkeztek, a falu hallgatólagos beleegyezésével. Igazi kis falu volt ez falun belül. Azért mindig is küzdöttünk az elszigetelődés ellen, végül is a háború igazolt minket. Amikor az oroszok bejöttek, valami szerencsétlen véletlen folytán egy tiszt úgy határozott, hogy a domboldal a fekvése miatt megfelelő egy kisebbfajta helyőrség kiépítésére, hát erre a kijelölt katonáikat elszállásolták az üresen maradt házakba. Az utolsó egy év alatt kihalni készülő telep újra életre kelt, és megtelt a szláv nyelv recsegésével, és szirupos kattogásával. Elhagyott ház pedig volt bőven, rajtunk kívül csak négy család élt ott. A mi házunk volt mind közül a legnagyobb. Ennek ellenére ez idő tájt meglehetősen zsúfoltan éltünk. Az utolsó mozgósítások idején, mikor fontosabb volt az áldott föld ágyúzása, mint ápolása, minden használható, dologképes férfit besoroztak katonának - köztük apámat is, hogy álljanak a németek meg az oroszok közé, minden használható, dologképes nőt elvittek a városba, a hadianyaggyárba - köztük anyámat is, hogy gyártsanak olyan dolgokat, ami segíthet a férjeiken. Én akkor láttam őket utoljára, amikor szitkok és ütlegek közepette felterelték őket egy teherautóra, és ők csak néztek ránk némán, nagyapám meg dörögött valamit, és hátat fordított a távolodó

autónak. Mindig is egyfajta nem hivatalos vezetője volt a közösségnek, sőt egy idő után már az egész falunak. Bár nem volt tanult ember, mégis mindenki megbízott paraszti igazságosságában, a kor adta tapasztalatban, és tehettek bármit is az egymást váltó kormányok által kinevezett vezetők, fenyegetőzhettek akárhogy, a falu népe mégiscsak nagyapám szavát fogadta el törvénynek. Ő meg keveset szólt, és soha egy szóval nem említette, hogy tisztában van-e a kéretlenül is reá testált hatalom fontosságával. Ekkor már meglehetősen zsúfolt volt a családi szentély. A telep elhagyott gyerekei, fiatal lányai magától értetődőnek tartották, hogy oltalmat remélve napról-napra egyre sűrűbben felbukkanjanak nálunk, míg végül teljesen beköltöztek. Miután testvéreim még születésükkor meghaltak, unokatestvéreim és szüleik pedig már egy fél évvel a német visszavonulást megelőzően nyugatra menekültek, csak örülni tudtam az új barátoknak, még ha idősebbek is voltak nálam, de kivételezett helyzetem miatt megtűrték, és kényeztettek. A fiatalokat leszámítva megszállt nálunk a két Ljubomir nővér, akik még a háború első évében veszítették el férjeiket, legalábbis esti imáikból és hangtalan zokogásaikból ez derült ki. A fiatalabbat mi csak Rózsának hívtuk - ő volt a szebb, a vékonyabb, a csendesebb, és a megkapóbb. Ha egy hercegi családba született volna bele, bizony isten, ott is megállja a helyét, alázatosságával, és azzal a hajlamával, hogy a legapróbb hangra is elpirult, ha őt szólították. A másik nővér, Katinka, húga szöges ellentéte volt. Nagyhangú, egészséges, mintha szántsándékkal hangoztatná termékenységét és életkedvét. Nem sok hajlandóságot mutattak arra, hogy új férjet keressenek maguknak, és a háború eddigi éveit rajtahagyták nyomukat az arcukon. Eddig jól megvoltak kettesben, de mint az állatok, valószínűleg érezték a veszély kéretlen közelségét, és jobbnak látták, ha hozzánk szoknak, segítve nagyanyámnak a ház körüli teendőinkben, és az etetésünkben.

Most én ébredek fel. Nézem plafont, meg a csillagokat. Azok az átkozott csillagok, ma este olyan erősen világítanak, átégetik a plafont, átsútik a szemhéjam, nem engednek aludni. Ránézek Nórára, rágyújtok, és közben azon gondolkozom, hogy benyúljak-e a takarója alá. Leszívom a füstöt, közben érzem a lomhán megremegő test illatát is, hagyom, hogy elkeveredjen a tudómban élet és halál, vágy és közömbösség. Simogatom a fejét, amíg meg nem unom. Fel kell kelteni. Fel kell kelteni, elmondani neki mindent, mindent, ami most foglalkoztat. Félek attól, hogy nem fogom látni a szemében a megértést. Nem szeretném, hogy kinevessen.

Én csak Ivánnak hívtam őket, mert számomra minden második orosz Iván. A közvetítő szerepét nagyapám vállalta el. A sajátos horvát nyelvezetünk mellett ugyanis csak Ő tudott valamit oroszul. Cibálták magukkal mindenhol, fordítani, vagy megalázni, és nem értettem, miért tűri néma megadással a katonák dorbézolását, vagy önkényes rekvirálási törekvéseiket. Szükségük volt rá, ezért hagyták életben. Néha pedig kenyeret, vagy tyúkot hozott haza, ilyenkor betódultunk a konyhába, akármikor is ért haza, és tehetetlen várakozással néztük, ahogy nagyanyám kínos lassúsággal készíti el az ételt. Keveset zargattak minket, mégis, minden este nyitott, és vörösre dagadt szemekkel lestük a fehérre meszelt plafont, meg a falon függő feszületet, és összerezgettünk minden egyes zajra, ami az utcáról beszűrődött. Nagyapám ezekben az időkben semmit sem aludt, én legalábbis egyszer sem láttam, hogy egy pillanatra is lehunyta volna a szemét. A pártfogói a nap legváratlanabb óráiban lepték meg, hogy örült ötleteikkel zargassák. Álmatlanul eltöltött éjszakákon gyakran néztem az ajtót, és a küszöb alatt beszivárgó gyertyafény tancát, és nem kellett az egyre hidegebbé váló fán átlátnom ahhoz, hogy tudjam. Nagyapám kint ül, hátát a kemencének támasztja, pipázik, és azon tőri a fejét, hogy mit szerez nekünk enni. Nagyanyám néma társa volt a céltalannak tetsző virrasztásban. Volt három ruszki, akikről különösen rettegtünk. Valahonnan az Urálon túlról származhattak, visszaemlékezve keleti népmeséimre, mindig így képzeltem el a fagytól ragyás, és a naptól korhadó arcú parasztokat. Ők voltak a leggyakrabban látott vendégeink, az ember gyomra már messziről összerándult, ha a savas bortól búzló szagukat megérezte. Nagyapám állandó céltáblája volt ok nélküli megalázásaiknak. Közülük is kitűnt az, amelyiknek egy mély vágás szelte át az állát, le egészen a nyakáig, ahol is a seb eltűnt az inge alatt. Volt a telepnek egy közös lenence. Senki sem tudta, hogy került ide, vagy mikor, de etette mindenki. Vonzódtam hozzá, a szakadt ruháihoz, a magabiztosságához. Megtűrt, ha nem beszéltem, én meg a közelébe férköztem, ha nálunk volt. Csak, hallgattam, bár nem értettem, ahogy az emberek eltűnésével, és helyzetének rosszra fordulásával, miért a ruszkitat vádolta. Aztán egy vasárnap, talán bátorságát fitogtatva, kövekkel dobálta meg a szénakazal tövében fetrengő katonákat. Mi csak egy rövid sortozatot hallottunk. Mire kimentünk, a sebhelyes megfogta a testet, és felszögezte az egyik ház gerendájára. Ott volt addig, míg nagyapám éjjel kiosont, és eltette az üres tyúkketrecek mögött.

Megérteni a kimondatlant. Elfogadni az embert úgy, hogy a tetteiről nem veszünk tudomást. Elfogadni, bármit is kínál a másik. Tombolni az esztelenség miatt, birtokolni, és birtoknak lenni. Nóri, az istenedet, figyelj már rám! Ne sírj! Végül is megtörtént. Kapituláció, és mégis, a levegőben bennragadt az a fojtogató köd. A lányok az ágy alá feküdtek, nagyanyám leterítette őket egy pokróccal, mi, fiúk az ágyon húztuk össze magunkat, a nővérek öleltek minket, és a penészes ruha szövete most megnyugtatóan és békésen simult arcunkhoz. Nagyszüleim a konyhán voltak, ott várták a belépőket, a három urálit. „*Mleka, mleka*” kiabálták tört horvátssággal „*toplo mleka*”. Aztán tojást. „*Papa, papa*” csak papázták nagyapámat, személyeskedve, mintha ezer éve ismernék egymást. Rászállt egy légy nagyapám zsebójára, ami az asztalon pihent. A sebhelyes rávágott a puskatussal, az óra darabokra tört, a kifacsart légy nedve valóságosan mennyiségben folyt rá a törött darabokra. „*Na, papa, meghalt a masinisztád, a mozdonya meg ledöglött*”. Nagyapám

hangját nem hallottuk, nem szólt egy szót sem. A földre lökték, a ráncos arcba benyomták a gépfegyver csövét, úgy hogy, rögtön ellilult a fáradt bőr. Az egyik orosz röhögött, aztán bégetett, hangosan, és a mutató ujját szép lassan elhúzta a nyaka alatt. Nagymamám felsikoltott, ezek el akarják vágni a torkod... nagyapám megadóan bólintott, felállt, az egyik orosz kikísérte. Csend, csak nagymamám zihálása hallatszott. Majd rövid sorozat. Nagymamám felsikoltott, neki esett az oroszoknak, de azok a földre lökték. Bejött nagyapám, maga után vonszolva egy véres birka szétlőtt tetemét, az őr utána. Nagymamám szótlanul felállt, és nekiállt a tetem megnyúzásának, kibevezésének, a konyha közepén. Pirkad mire a katonák az öregeket maguk előtt tuszkolva benyomultak a szobába. Mi riadtan néztünk rájuk, tehetetlenül, Katinka ijedten kapaszkodott belém, ölelt magához, szorított, régi erejét ölte bele ebbe az ölelésbe, a régi pirosság elszállt az arcából. Nagyapám könyörögött, remegett, a sebhelyes ráfogta a géppisztoly, majd kicsit megemelve belelőtt a falba. Rózsa felállt, és kiment az egyik orosszal. A sebhelyes vakkantott valamit a társának, odaadta neki a fegyverét, és megragadta Katinkát. Én ordítottam, becsuktam a szemem, két pofont hallottam, Katinka zokog, majd valamilyen ellenállhatatlan erő megragadt, lerántott az ágyról, próbált lerázni, majd kivonszolt a szobából, ki az udvarra, a por és a könny sárrá dagadt az arcomon, közben ordítottam és bőgtem.

Megrázom Nórát, csak rázom, érted? Nem felel, csak bóg. Mit bógsz? Kellett ez neked? Taníts meg elengedni, görcsöt kifeszíteni, kirágni az ujjaimból, de közben csókolj, és ne foglalkozz semmivel. Mit akarsz még?

Mire kinyitottam a szemem, véget ért minden. Mindkét nőt keresztre feszítették. Nálunk így hívták azt, amikor a ruszok megerőszkoltak egy horvát nőt. Mint Jézus passiója. Tehetetlen ártatlanság és belenyugvás. De ebben a két szóban számunkra benne volt minden. A legszörnyűbb, a legigazságtalanabb, a tétlenség torokdagasztó dühe, ami összekeveredik a fájdalom penészes hullámaival. Valami megmagyarázhatatlan erő, ami semmibe veszi mindazt, ami szent, a legszentebb. Én végignéztem, belevésődött az agyamba, minden egyes kép és hang, ahogy Rózsa némán és dacos magabiztossággal szedegette ruhája foszlányait, ahogy meztelen talpa rozsdavörös foltot hagyott maga után, ahogy nagyapám a kapufélfának dőlve bámult el, el, valahova messze, nagyon messze. Én még mindig szorítottam. Szorítottam egy bokát, Katinka bokáját, aki csupaszon, tágra nyílt tejűveg szemmel bámult rám, lila nyaka megadóan tartotta az ívbe feszült testet. Akkor láttam először meztelen nőt.

Néha végigfutok az ujjaimmal a jól ismert vonalakon, olyan finoman, ahogy csak férfi megérinthet nőt. Nóra összerenzen, fázik. Kinyújtja a kezét, tapogat, végigsimítja a nyakamat, majd visszaalszik, mosolyogva. Fel fogom kelteni.

Tiszavirágok

Ez már egészen a háború után történt, nem is emlékszem pontosan mikor, de utána volt, mert a bombák harapta gödröket már föltöltöttük akkor földek, meg az összedőlő házak törmelékeivel, egészen feltöltöttük mindet, amelyiket meg nem, azt meg szépen az eső töltötte fel, mert az eső jó mindenre. A környéken az első falu voltunk, ahol lett villanyvilágítás is, egyszer csak megjelentek a gépek, meg munkások a városból, tisztán emlékszem, mert pár nap alatt állították fel az oszlopokat, meg kötötték őket össze vezetékkel, mintha égi utak lennének, és koszosak, és borostásak voltak, sokuk nem is tudott magyarul, még horvátul se, nagyapám azt mondta, hogy hadifoglyok. És nagyapámnak hittünk, mert nem sokat beszélt, és a háború óta még kevesebbet, igyekezett a legszükségesebbre szorítkozni. Mi meg értettük már a szeme villanását is, meg a kérge tenyéréét, mert abból érteni kellett, nem is tudom, hogy azokon a gyűléseken miről lehet annyit beszélni. Az is biztos, hogy nyár volt, mert mi gatyában néztük ezeket a férfiakat, meg a ruszki katonákat, ahogy izzadnak, értettük is, meg nem is, hogy miért nem vetkőznek neki, ahogy az rendes paraszthoz illik ilyen nyári melegben, amikor mi gyerekek, a faluból, akik megmaradtunk, ha épp nem a folyóban ültünk, a híd alatt, és néztük a fejünk felett elrobogó vonatokat, akkor térdre másztunk a postaúton, mert ilyenkor az út fekete folyóvá változott, talán a pokolévá, és bugyogott, és mi ott térdeltünk, ültünk, és valami ősi kényszertől hajtva kapartuk a hólyagokat, tiszta fekete lett a körmünk, aztán golyóvá gyúrtuk az utat, apró fekete golyókká, hittük is, meg nem is, hogy állhatatos munkánkkal egyszer elfogyasztjuk az utat, és akkor már soha, senkit nem visznek el a faluból, meg nem is jön ide több katona. Nagyapám ezt nem értette, és ha rajtakapott minket, vagy meglátta a megolvadt szerpentintől fekete körmünket, rendszerint elvert minket, volt mindig egy nádpálca a ház oldalának támasztva, attól nagyon féltünk. Most már tudom, hogy nagyapám nem az utat akarta menteni, csak félt, hogy elgázolnak minket, akkoriban bármi megtörténhetett, mint a mesékben, mi hercegek, meg lovagok voltunk, ő meg a bús, öreg király, aki szigorú, de igazságos. Nem lett volna elég nádpálca a világon, amivel ki tudta volna verni belőlünk ezt az érzést, ebben is egészen biztos vagyok. Csak az estét vártuk, mert mi nem láttunk még ilyet, a lámpákat, a fák tetején, hogy mikor gyulladnak fel végre, és talán nem is volt véletlen, hogy a sok évig tartó szürke eső szülte rengeteg pocsolóyából, meg alkalmi tóból aznap este kelt ki az a rengeteg tiszavirág, hogy velünk ünnepeljék az örök nappalt, ami ráköszöntött a falura. Egyedül a folyó maradt sekély, meg kiszáradt, valami, vagy valaki nem engedte megtelni, és életre kelni, folyammá

duzzadni, de ez nekünk kedvezett, hiszen így ha beleültünk is csak a köldökünkig ért a sáros víz. Nagymama akkor már sokat betegeskedett, jobbára a házban feküdt, ami megtelt orvosságos illattal, és bántott is, hogy már csak akkor szeretem megölelni, vagy ülni mellette, ha a házban Rózsa éppen süttött valamit, mert akkor a hideg szobák megteltek melegséggel, sohasem szerettem fázni, azt sohasem, és akkor a sütemény illata is elnyomta az elmúlás illatát, csak akkor nem, ha csókot is kell adni. Nagyanyám valahol tudta ezt, és úgy hiszem, nem volt szomorú miatt, meg nem is hibáztatott senkit, hát a gyerek, az megéri, de hangosan soha nem mondta, mert akkor a Rózsa, aki már családtag volt, mindenes, akkor nagyon leszidta, mintha a nagyanyának is ő lenne az anyja, pedig sokkal fiatalabb volt nála, ez is egészen biztos. De azért igyekeztem sokat vele lenni, igazából megijesztett, hogy a halálról beszél, mert a halál, a halál, az hangos, és füstöl, és bűdös, a pokol bűze, mert piros, és bordó, és hideg. Én pedig nem szeretem a hideget, szentül hiszem, akármit olvasson is a padló deszkái alá rejtett bibliából a nagyanya, én szentül hittem, hogy a pokolban állandóan esik a hó, és a szél fúj és ha vannak is ott lángok, hát azok is jegesek. Tehát félttem, mert korom ellenére már elégszer találkoztam a halállal, és egyszer se tetszett túlságosan. Mert a halál egyenruhában van, hogy megtévessze a gyanútlan horvátot, és puskája is van, és csak amikor késő, akkor jön rá az ember, hogy baj van. Így minden este felugrottam, amikor a nagyanya azt rikoltozta, hogy látja a halált, meg tudja, hogy hol bújik, ilyenkor fel akartam tépni a szekrényajtókat, hogy idő előtt lebuktassam a halált, meg benézni az ágy alá, mert a halál aztán oda is elbújhat.

Anyámékról nem beszéltünk, és bár sokan jöttek már vissza a telepre, én nem aggódtam, mert ha nem jönnek, biztos nagyon jó nekik ott, ahol vannak. Meg nem is lett volna időm aggódni, annyi minden dolgom volt akkoriban. És mindennek tetejébe az izgalom is, minden várakozással eltöltött nappal egyre melegebb, és melegebb lett, és már naponta többször is a főutcán végighúzóódó faoszlopok felé sandítottunk, vagy azok tövébe kapartuk az utat, csak az meg veszélyes volt, mert nagyapa gyakran járt arra, amikor a tejet, meg a híreket hordta szét az embereknek, hát veszélyes volt, de a várakozás, a várakozás csuda dolog, tűnhet egy percnél is a hetek hosszú sora, mert amióta anyámék elmentek, az nem is volt olyan régen, pedig azóta egészen megnőttem, megnyúltam, de mintha egy hosszú, délutáni alvásnak tűnne, ebéd után, amikor már vörös ébred az ember, és este meg nem tud aludni. De lesni a dagadó réteket a kemencénél, amíg Rózsa kipirosodva lehajol értük, és kiveszi őket, az akár egy élet is lehet, egy kínzó élet. Hat hétig tartott, míg az oszlopokat felállították, és összekötötték őket, meg lámpákat raktak a tetejükre. Hat gyötrelmes hét, ami alatt minden, addig imádott játékunk unalmassá, és használhatatlanná vált. Nagyapám nem tudta mire vélni a fokozódó tobzódást, és már a nádpálcáról is lemondott, sokszor egész délutánra elmaradtunk, hátha a szemünkkel gyorsítani tudjuk a betegesen mozgó munkásokat. Már a nádpálcáról is lemondott, csak legyintett, nehezen bírta a meleget, akkor szívből kívántam neki, hogy a pokolra kerüljön, mert akkor soha nem lesz melege, mert mindig azt mondta, hogy hidegbe fel lehet venni még egy bundát, de melegben azt az egyet már nem lehet. Mondjuk nem is értem, hogy ebben a melegben hogy járhatna valaki bundában, de ez is a felnőtt dolgokhoz tartozott, abba meg még nem volt beleszólásom. Amikor már nem bírtuk volna ki ép ésszel a várakozást, és az összes sárkányt lefejeztük, és minden királylányt kiszabadítottunk, és szerelemre is gyulladtunk irántuk, és már Rózsa bosszankodása, és orrhangú sipítóása se kötött le minket, amikor nem találta a dolgait, amit módszeresen mi dugdostunk el, akkor nagymama sietett a segítségünkre, valószínűleg a félhomályban is érezte, hogy itt már rá van szükség, és a hatodik hét vége fele egyszer csak kilépett a konyhára, és nyomban le is szidta Rózst, amiért az sok tojást pazarol a tészta, de az meg háttal állt neki, és ijedtében leejtette a cserepet, és végső soron minden tojást elpazarolt.

Mindenki csodáról beszélt, pedig csak én tudtam az igazat, tudniillik a katonák elköltöztek a dombról, áttették a parancsnokságot egy másik dombra, egy másik faluba, mert biztos ott is szükség volt a halálra, nálunk meg már dolgozott eleget, és nagyanyám most már előbújhatott a szobából, a lesötétített szobából, mert a halál nem fenyegette többé, hiszen elmentek mind a puskáikkal, meg egyenruháikkal, a halál is elment velük, és én egészen biztos voltam benne, hogy mostantól már senki sem fog itt meghalni, hiszen elköltözött a halál, meg különben is, most, hogy lámpák is lesznek, és éjjel is nappal lesz, ami még csak nem is petróleum szagú, és úgy a halálnak nem is lesz hova elbújnia. Nagyapám is örült, régen láttuk ilyenek, még meg is csókolta nagyanyánkat, pedig nem volt szokásába. Ami a legmeglepőbb volt, hogy sétálni is elment vele, ami igazán felesleges időtöltés, és azért mondom ezt, mert amikor követtem őket, csak egy nagy kört tettek, fel a dombra, át a szántón, be az erdőbe, le a patakhoz, fel a réten, a házig, egy nagy kört, és közben nem dolgoztak semmit, csak beszélgettek, azt már nem hallottam, mert nem akartam, hogy észre vegyenek, és messzebb voltam tőlük. Még aznap elmentek a munkások is, meg a rájuk vigyázó katonák, utóbb visszagondolva, azokra az arcokra visszanezve azt kell mondanom, azok a katonák nem azért voltak ott, hogy ne engedjék elszökni azokat az embereket, hanem azért, hogy figyeljék a munkát, nehogy elrontsanak valamit. Az egyikükért egyszer eljött a halál, egy szőke fiú volt, német, de nem beszélt, de az ember megéri az ilyet, szóval német volt, ez biztos, a legutolsó oszlopon dolgozott, és szerintem elronthatott valamit, amitől megijedt, mert rögtön futásnak eredt, és tényleg nagyon elronthatott valamit, mert az egyik katonát átváltozott halállá, vagy mindig is halál volt, csak álcázta magát, és beelött a menekülő fiú hátába, aki rögtön elterült, ott, a rét közepén.

Ha a tetőzés, és rögtön utána az enyhülés, meg beletörődés nagyanyó lábra állása volt, akkor azt kell mondjam, hogy az éjjeli nappal már nem ért váratlanul minket. Már képtelenek voltunk még egy módon elképzelni a nagy pillanatot, amikor a hold ellenére fénybe borul a falu, az agyunk mintha belefáradt volna, és a képzelet most is kellemesebbnek bizonyult a valóságnál. De azért gyönyörű volt, és mi kirohantunk a házból, pedig amióta nagyanyó lábra állt, szerettünk bent lenni, mert amióta lábra állt, virágillat ülte meg a házat, olyan átható, és erős, hogy nem győztük a méheket, meg a becsábuló darazsakat kikergetni, meg csapkodni, senki sem tudta, hogy honnan jön, senki, csak én sejtettem, hogy valami kapcsolatban van a nagyanyó lábra állásával, Rózsa egyre állandósuló pirosságával, meg nagyapó hirtelen beszédességével.

A konyhában ültünk, amikor hirtelen kiáltás harsant, hogy *fény, fény*, váratlanul ért mindenkit, mi Rózsával egymásra néztünk, és kirohantunk, kézen fogva, egyszer még feleségül veszem, ha már olyan magas leszek mint ő, nagyapám utánunk, és Rózsának meleg volt a tenyere, és forró, és én ezt nagyon szerettem, és csak arra tudtam gondolni, hirtelen, hogy egyszer tényleg feleségül veszem, és majd a házunkban ilyen hatalmas lámpák lesznek, mert arra gazdag leszek, és mi minden este, amikor majd meggyújtják őket, így kéz a kézben rohanunk alája, és akkor visszagondolunk erre az estére. Hogy a véletlen, vagy a gondviselés művelte a csodát, de mire kiértünk az utcára, már az egész falu kint állt és bámult felfele, de nem a lámpákat, vagy a fényt nézték, ami nem is csinált nappali fényességet, csak egy bizonyos részen, pedig sokkal nagyobbak voltak, mint a nap az égen, hanem a hóesést, mert hóesés volt a lámpák körül, óriási és fehér, és követhetetlen sebességgel kavargott a hó, ami néma áhítatot parancsolt az falubeliektől, meg a horvátoktól egyaránt. Eltelt egy időbe, míg észrevettem, hogy ezek a hópelyhek nem érik a földet, és akkor, lenézve a karjaimra, meg az útra, meg a Rózsa szoknyájára, meg nagyapám hátára, hát millió és millió tiszavirág rajzott, és bolondult, soha nem látott mennyiségben, és tömegben, mert ez valami tömeges tánc és virtus volt, és mindenki megigézve bámulta a lámpákat, meg a millió és millió hírnököt, ahogy utolsó, elkeseredett táncukat lejtik, kihasználva a legapróbb másodpercet is, mielőtt rövid kis életük egyetlen napja véget ér, és elszenderednek, valaki azt mondta, hogy *holnap lesz mit felsöpörni* aztán már csak mi álltunk ott, és néztük megigézve, és közben nagyapám megfogta a kezemet, így álltunk ott hárman. Aztán én már el akartam indulni, mert álmos is lettem, és még nem értékeltem ezt az egyszerű és ártatlan szépséget, meg fáztam is, és mint mondtam, nem szeretek fázni, de nagyapám nem engedte el a kezemet, és Rózsáét sem, és így álltunk, összefonódva hárman, egészen addig, míg lilulni, meg vörösödni kezdett az ég alja, és a tiszavirágok eltűntek, a fények kihunytak, és hat hét után az eső cseperegni kezdett, hogy újabb tiszavirágoknak teremtsen otthont, meg újabb bombatölcséreket rejtsen el.

Sehogyan sem értettem a dolgot. Mert hallani kellett volna a lövéseket. Vagy annyira megbabonáztunk? Vagy elaludtunk ott a lámpák alatt, mind a hárman, vagy a tiszavirágok tették? Szomorú senki sem volt, hiszen nem a halál jött a házban felejtett nagyanyóért. Arca békés volt, még mosolygott is, ahogy Rózsa és nagyapapa kicipelték, mert akikért meg a halál jött el, azok nem így néztek ki. De ő csak mosolygott, így mosolyogtam én is, mert biztos jól érezte magát. Mert a halált, a halált, azt biztos hallottuk volna.

Sütő Éva
Bőrmánia - kómánia